

GOTIKA

Dějiny umění v historickém kontextu

Saint Chapelle Paříž

GOTIKA - periodizace

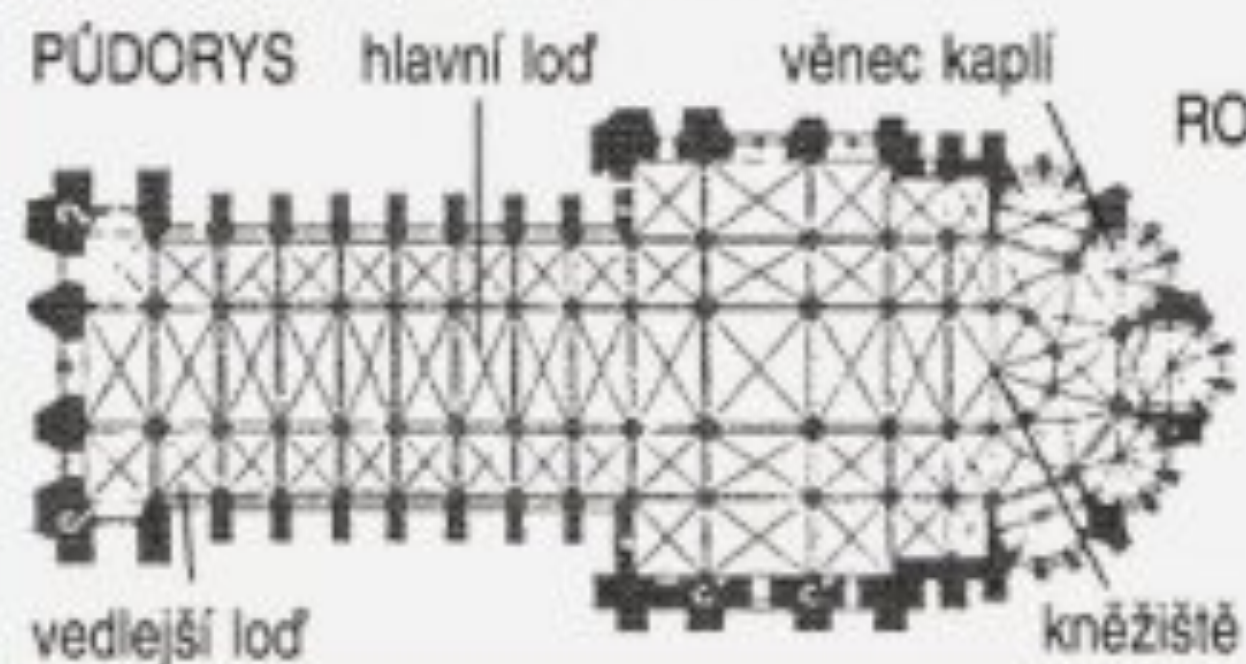
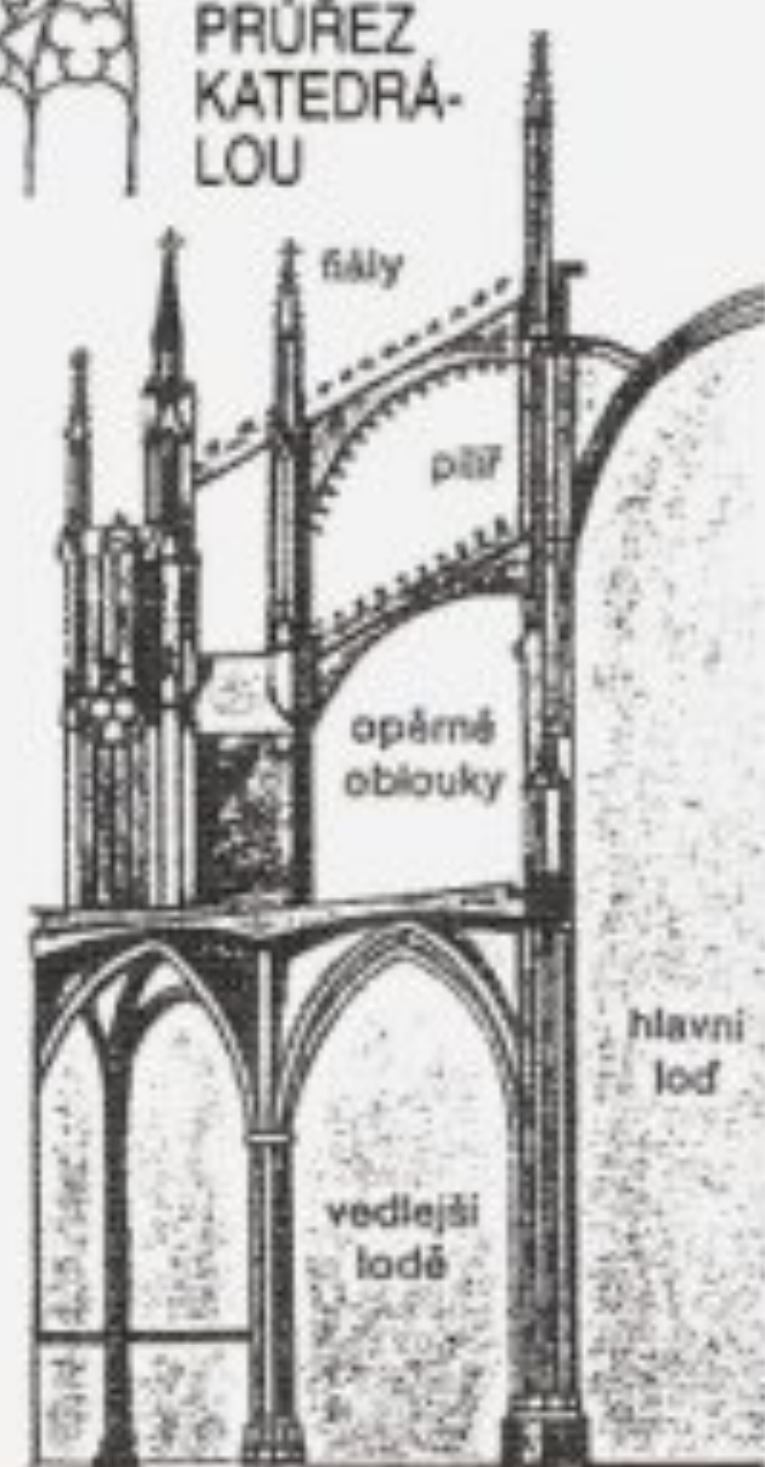
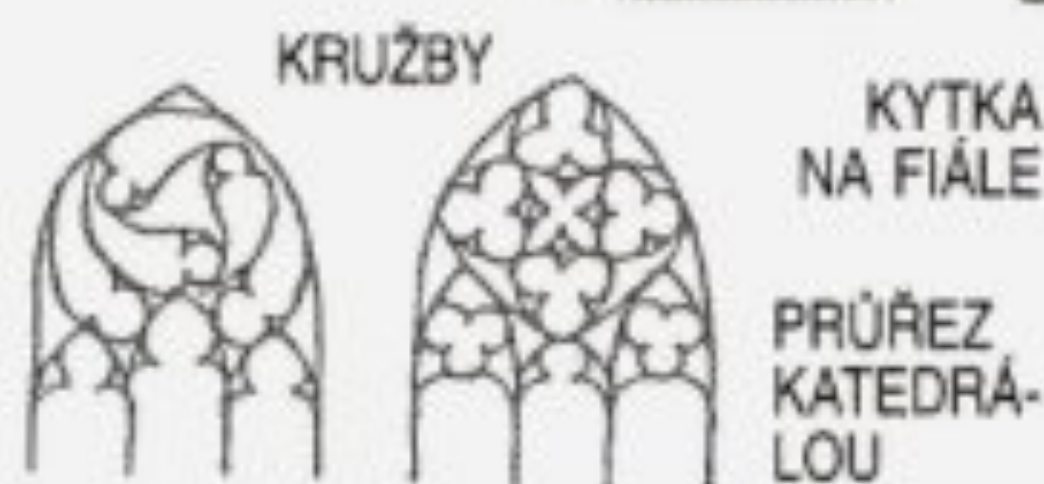
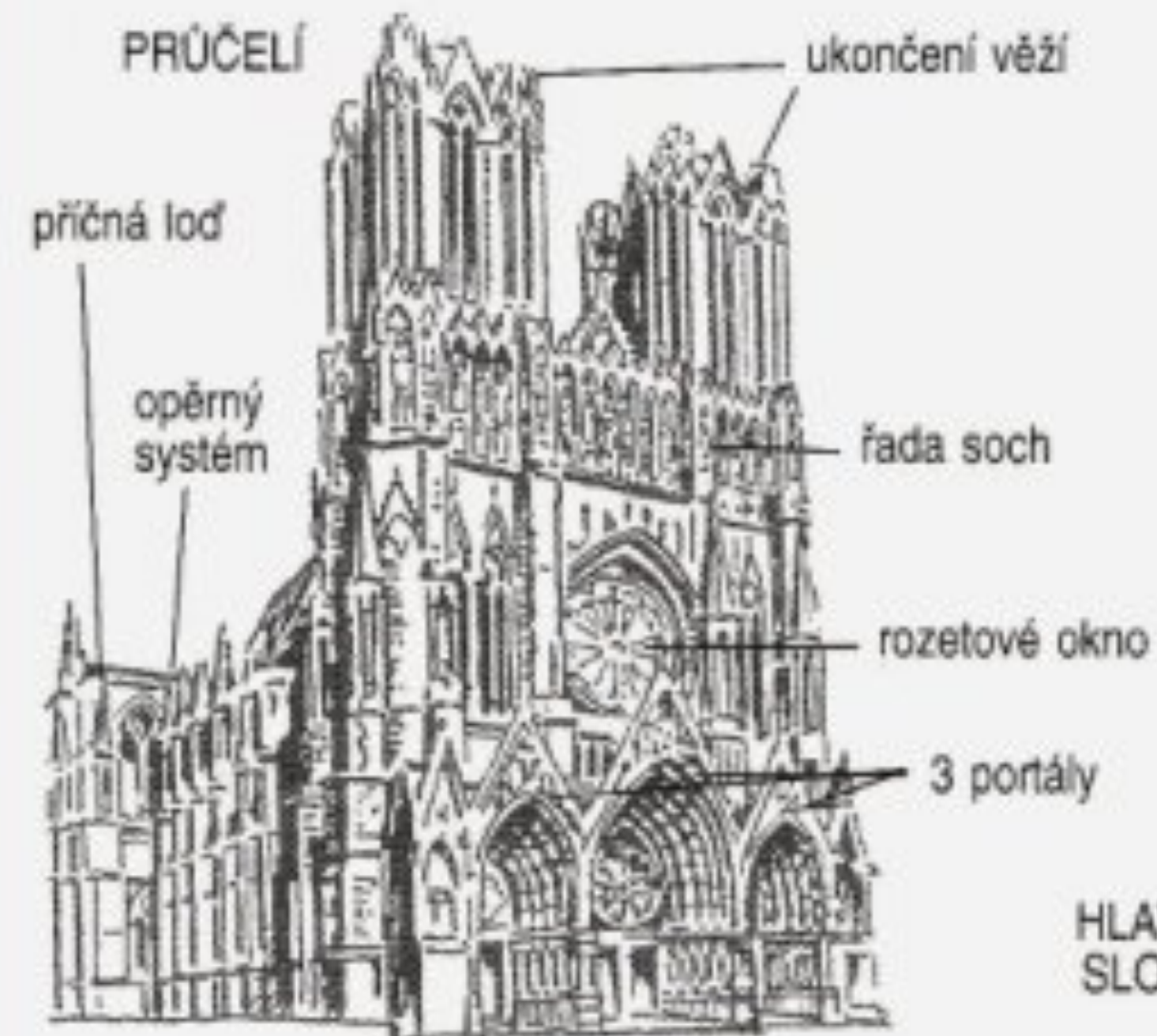
- Vznikla v severní Francii ve 12. století (opátství Saint-Denis)
 - Gotický sloh členíme na tři období, která neprobíhala v celé Evropě současně
 - **RANÁ GOTIKA** - ve Francii v 12. století; v ostatní Evropě 13. - 14. století
 - **VRCHOLNÁ GOTIKA** - ve Francii 13. - 14. století; jinde v Evropě 14. století
 - **POZDNÍ GOTIKA** - v 15. století, zatímco v Itálii již nastupuje renesance. U nás pozdní jagellonská gotika až do počátku 16. století
-

Základní znaky stylu - architektura

- **KŘÍŽOVÁ ŽEBROVÁ KLENBA** - rozhodující technický vynález. Tvořily vnitřní opěrný systém a umožňovaly odlehčení zdí, **LOMENÝ OBLOUK, VNĚJŠÍ OPĚRNÝ SYSTÉM** - opěrné pilíře nesly tíhu obvodových zdí. Umožnilo to nést stavbu do výšky - **VERTIKALITA**
 - Všechny tyto prvky každý zvlášť se objevují už v románské architektuře. Roku 1132 při přestavbě chrámu v Saint-Denis u Paříže spojil jeden architekt všechny tyto prvky do jedné stavby a vznikl první gotický chrám - **KATEDRÁLA**
 - **KATEDRÁLA** - vrcholný architektonický útvar gotiky (mnoho jich bylo dokončeno až v 19. století)
 - **FIÁLA** - na gotických katedrálách nalezneme velké množství zdobných kamenných věžiček,
 - **CHRLIČE** - často zvířecí a démonické motivy
 - **ROSETA** - velké kruhové okno s bohatými kružbami uprostřed průčelí
 - **BAREVNÁ VITRÁŽOVÁ OKNA** - náboženské motivy
 - Města a často i kláštery si budovaly mohutná opevnění (Carcassone, Mont-Saint Michel), měšťanské domy (dům u Kamenného zvonu - Staroměstské náměstí), hrady s mohutným donjonem (věží)
-

Znaky gotické architektury:

Skvosty gotiky - katedrály

NOTRE DAME PAŘÍŽ

Raná gotika

PORTÁL KLÁŠTERA PORTA COELI

- **Raná gotika** - první gotické stavby u nás vznikaly v době přemyslovských králů (13. stol.)
- Stavby nesou ještě znaky románského stylu (hrad Bezděz a Zvíkov)
- Staví se kostely, kláštery - řád cisteriáků (**Porta Coeli - Tišnov**)
- **Anežský klášter** - nejstarší gotická stavba u nás
- Sochařství se za architekturou opoždí zhruba o 100 let.
- Sochařská výzdoba raně gotických katedrál je ještě ve strnulém románském stylu.
- Sochaři vytvářeli především sochy panovníků a světců
- **Pozdní jagelonská gotika** - další rozmach stylu. Vladislavský sál pražského hradu, chrám sv. Barbory v Kutné Hoře

ANEŽSKÝ KLÁŠTER - NÁRODNÍ GALERIE PRAHA

DŮM U KAMENNÉHO ZVONU - STAROMĚSTSKÉ NÁMĚSTÍ

HRAD ZVÍKOV

HRAD BEZDĚŽ

HRAD KŘIVOKLÁT

Vrcholná gotika v Čechách

Nástup vrcholné gotiky u nás začíná už za vlády Václava II. na konci 13. století

Nejvýznamnější období vrcholné gotiky - 14. stol. za Lucemburků Karla IV. A Václava IV.

Je to jedno z mála období, kdy bylo české výtvarné umění plně souměřitelné s Evropou

Architektura

KATEDRÁLA SV. VÍTA NA PRAŽSKÉM HRADĚ

- **Vrcholná gotika 14. st. - za vlády Karla IV. - velký rozmach stavební činnosti**
- V Čechách působili věhlasní architekti **Matyáš z Arrasu a Petr Parléř**
- **Katedrála sv. Víta** - základní kámen položen 1344 při povýšení pražského biskupství na arcibiskupství (na místě románské Svytlahňevově baziliky a rotundy postavené knížetem Václavem)
- **Nové město pražské** - založeno 1348, ještě ve 14. stol. v něm postaveno několik kostelů
- **Staré město** - kostel Panny Marie před Týnem
- **Karlův most** - od konce 17. století na něm umístěna barokní sochařská výzdoba
- **Karlštejn** - výrazná novogotická přestavba v 19. století (architekt Mocker)

STAROMĚSTSKÁ MOSTECKÁ VĚŽ

KARLŮV MOST

MALOSTRANSKÉ MOSTECKÉ VĚŽE

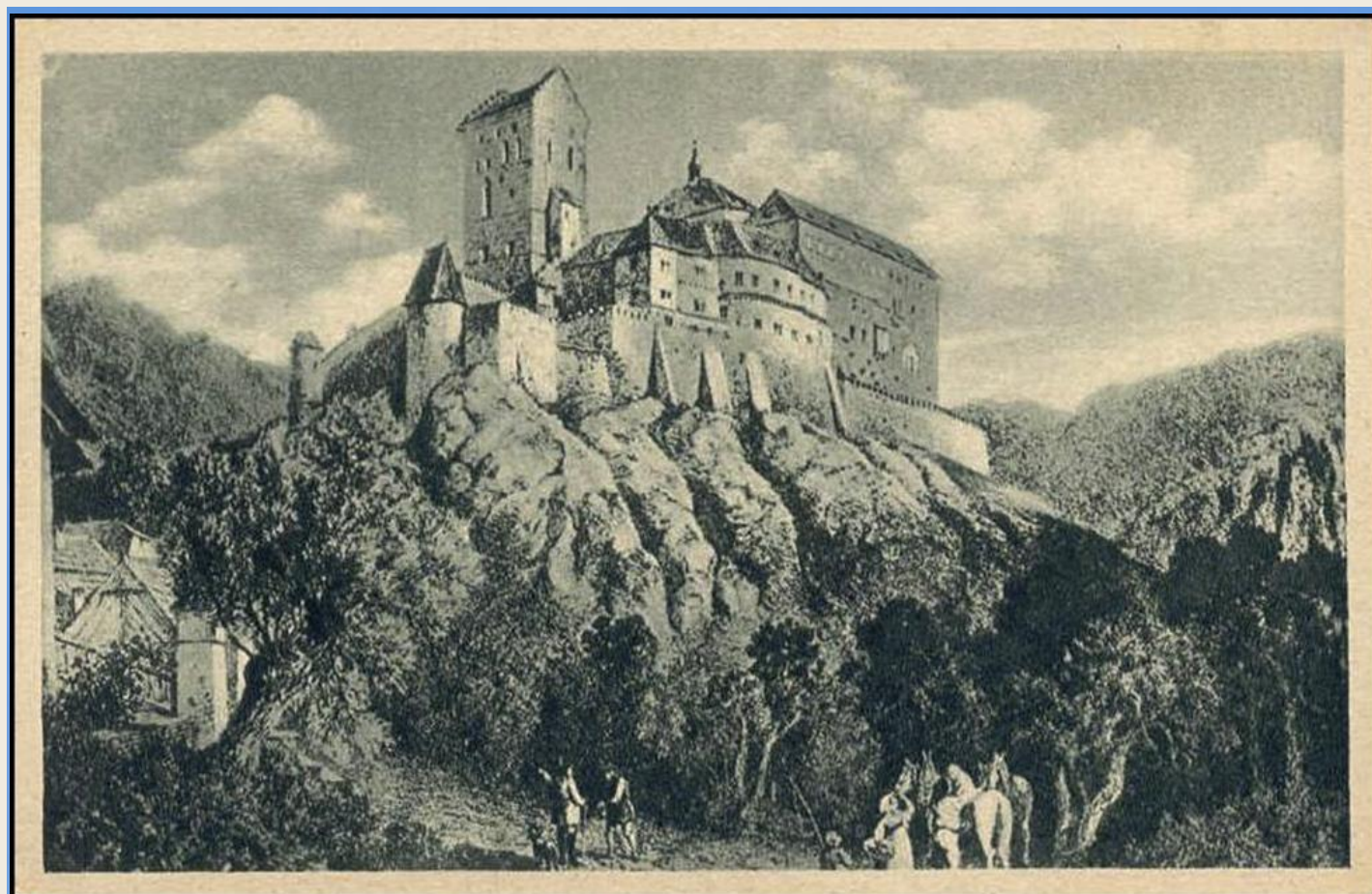
KOSTEL PANNY MARIE PŘED TÝNEM

STAROMĚSTSKÁ MOSTECKÁ VĚŽ

KLÁŠTER EMAUZY NA SLOVANECH (NOVÉ MĚSTO)

KARLŠTEJN

MADONA Z VEVEŘÍ CCA 1350 - deskový obraz, tempera

Malířství

- Jako součást architektury - fresky, mozaiky
- Mozaikový obraz Posledního soudu na Zlaté bráně chrámu sv. Víta
- Autory gotických děl většinou neznáme, nesou jména po svých dílech
- **Mistr Theodorik** - malíř Karla IV., nástěnné malby v kapli sv. Kříže na Karštejně
- **Mistr vyšebrodského oltáře** - devět deskových obrazů se scénami z christologického cyklu. Patří k nejvýznamějším evropským památkám gotické malby
- Madona z Veveří - autorem mistr vyšebrodského oltáře
- **Mistr třeboňského oltáře** - hlavní představitel tzv. krásného slohu. Výrazně poznamenal vývoj středoevropského malířství vrcholné a pozdní gotiky.
- Výtvarné umění se také uplatnilo v knižních iluminacích a okenních vitrážích

KAPLE SV. KŘÍŽE NA KARLŠTEJNĚ - DESKOVÉ OBRAZY MISTRA THEODORIKA

MISTR VYŠEBRODSKÉHO OLTÁŘE

1345 - 1350

MISTR TŘEBOŇSKÉHO OLTÁŘE cca 1380

Sochařství

BUSTA KRÁLOVNY ANNY SVÍDNICKÉ V KATEDRÁLE SV. VÍTA

- **Petr Parlář** - stavěl katedrálu sv. Víta. Navrhoval i sochařskou výzdobu - autorem své vlastní busty a bust manželek Karla IV
- Materiál soch - dřevo, kámen, kov, častá polychomie (barvy)
- Nejčastěji byla zobrazována Panna Marie s Ježíšem
- **PIETA** - Panna Marie s mrtvým Ježíšem
- **MADONA** - Panna Marie s malým Ježíškem
- tzv. **Krásné madony** - polychromované kamenné sochy. Jejich vznik spojen se svatovítskou hutí a syny Petra Parláře (konec vlády Karla IV. až do husitských válek)

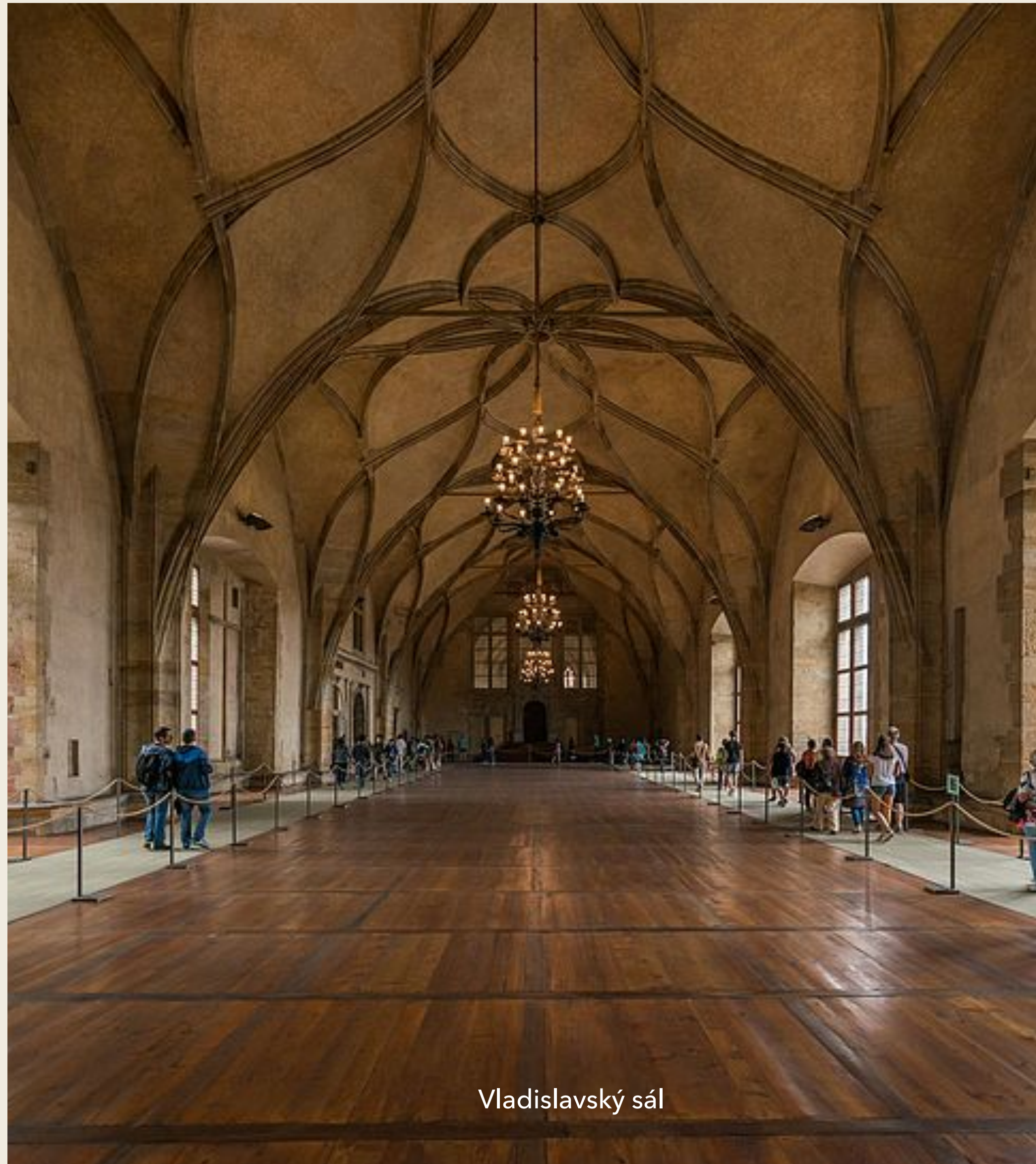
KRÁSNÉ MADONY

Plzeňská madona cca 1380

Krumlovská madona cca 1390

Vladislavský sál

Pozdní gotika

- Za krále Vladislava Jagellonského se z zemi obnovila stavební činnost
- **Jagellonská (vladislavská) gotika**
- Přestavba Pražského hradu
- Nejvýznamnějšími architekty byli Matěj Rejsek a Benedikt Rejt (Ried)
- **Vladislavský sál Pražského hradu** (Benedikt Rejt) - trůnní a rytířský sál.
- Kroužená hvězdová klenba a renesanční okna
- **Chrám sv. Barbory v Kutné Hoře** (B. Rejt)
- **Prašná brána** (Matěj Rejsek)

CHRÁM SV. BARBORY V KUTNÉ HOŘE

CHRÁM SV. MIKULÁŠE V LOU NECH

PRAŠNÁ BRÁNA